

**DIAGNOZA POTRZEB W ZAKRESIE POMOCY
SPOŁECZNEJ
ZA ROK 2023**

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach

2024

Spis treści

Wstęp	3
I. Diagnoza potrzeb w zakresie pomocy społecznej – Długotrwała i ciężka choroba	4
II. Diagnoza potrzeb w zakresie pomocy społecznej – Niepełnosprawność.....	13
III. Diagnoza potrzeb w zakresie pomocy społecznej – Bezrobocie	24

Wstęp

Zgodnie art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej kierownik ośrodka pomocy społecznej przedstawia radzie gminy potrzeby w zakresie pomocy społecznej oraz coroczne sprawozdanie z działalności ośrodka. Efektywna realizacja zadań pomocy społecznej wymaga systematycznej diagnozy i analizy potrzeb celem planowania i dostosowania programów oraz doboru odpowiednich do rozpoznanych potrzeb działań i narzędzi niezbędnych do zaspokojenia bądź zniwelowania negatywnych skutków problemów poszczególnych grup społecznych.

W dokumencie ujęte zostały te obszary pomocy społecznej, które charakteryzuje duża dynamika zmian (m.in. niepełnosprawność) oraz wymagające tworzenia i zwiększenia skuteczności istniejącego systemu wsparcia w związku ze wzrastającymi potrzebami wynikającymi ze starzejącego się społeczeństwa (np. długotrwale i przewlekle chorzy).

Dane ilościowe i jakościowe wykorzystane do opracowania niniejszej analizy pochodzą z różnych źródeł, które można pogrupować na:

- dane wewnętrzne Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach: sprawozdania, monitoring realizowanych gminnych programów pomocowych dla poszczególnych grup osób, ankiety przeprowadzone z pracownikami Ośrodka,
- dane zewnętrzne: Bank Danych Lokalnych GUS, sprawozdania z instytucji miejskich, programy lokalne, sprawozdania ministerialne, ogólnopolskie badania poszczególnych problemów społecznych, programy krajowe, literatura naukowa.

Analiza potrzeb poszczególnych grup wymagających pomocy i wsparcia z pomocy społecznej opiera się głównie na danych z okresu 2021 – 2023. Struktura opisu każdego problemu została sporządzona według następującego schematu: na czym polega problem, kogo dotyczy, dane obrazujące problem oraz przyczyny i skutki jego istnienia, podmioty zaangażowane w pomoc w rozwiązywanie problemu, analiza SWOT istniejącego systemu wsparcia oraz rekomendacje.

Niniejsza analiza potrzeb została opracowana w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Kielcach i skonsultowana z komórkami organizacyjnymi Ośrodka.

I. Diagnoza potrzeb w zakresie pomocy społecznej – Długotrwała lub ciężka choroba

1. Na czym polega problem?

Długotrwała lub ciężka choroba to jedna z głównych przyczyn, z powodu których osoby zgłaszają się po pomoc do ośrodków pomocy społecznej.

Choroba powoduje pojawienie się ograniczeń, które utrudniają lub uniemożliwiają człowiekowi pełnienie dotychczasowych ról i realizację planów życiowych. W wielu przypadkach priorytety, cele życiowe i zadania muszą ulec przewartościowaniu. Człowiek chory zaspokaja swoje potrzeby w dużym stopniu dzięki pomocy innych osób, niejednokrotnie stając się od nich uzależniony. W sytuacji gdy chorujący ma osoby bliskie, często biorą one na siebie ciężką pracę i odpowiedzialność za bycie opiekunem, w związku z czym same mogą doświadczyć wielu problemów. Sprawowanie opieki nad chorym jest sytuacją silnie stresującą, dlatego to, jak efektywna będzie praca opiekuna, zależy od posiadanej odporności psychicznej i umiejętności radzenia sobie ze stresem. Długotrwała lub ciężka choroba w rodzinie może być przyczyną kryzysu i osłabienia relacji w rodzinie, ale też ich wzmocnieniem.

Choroba powoduje również problemy finansowe związane z czasowym obniżeniem dochodu lub utratą możliwości zarobkowania z jednoczesnym ponoszeniem wydatków związanych z leczeniem i rehabilitacją. Zarówno sam fakt wystąpienia ciężkiej choroby, jak uzależnienie od pomocy innych oraz obniżenie materialnego poziomu życia mogą wpłynąć na zachwianie poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji życiowej osoby chorej oraz członków rodziny. To jak chory i osoby bliskie będą radzić sobie z nową sytuacją, zależy od wielu czynników między innymi od:

- rodzaju choroby i jej przebiegu
- wieku chorego i dotychczas pełnionych ról w rodzinie
- relacji w rodzinie (przed chorobą)
- systemu wartości w rodzinie
- wiedzy członków rodziny o chorobie
- indywidualnego podejścia każdego członka rodziny do osoby chorej
- doświadczenia członków rodziny w radzeniu sobie z problemami
- warunków mieszkaniowych
- sytuacji materialnej przed chorobą i w trakcie jej trwania
- wsparcia ze strony dalszej rodziny i otoczenia

Sytuacja wygląda jeszcze inaczej, gdy brak jest bliskich członków rodziny lub gdy nie podejmują się oni opieki nad osobą chorą, bądź osoba chora mieszka sama. Wówczas wszelkiego typu pomoc i wsparcie świadczone jest przez osoby obce, instytucje i organizacje pomocowe, w tym pomoc społeczną.

2. Kogo dotyczy?

Problem dotyczy osób, które z powodu choroby pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka.

W zależności od specyfiki choroby oraz rodzaju pomocy, o którą ubiega się osoba chora (wnioskodawca), brane są pod uwagę między innymi następujące czynniki:

- kryterium dochodowe,
- wydatki związane z wizytami u specjalistów,
- wydatki ponoszone w związku z zakupem leków,
- utrudnienia w podjęciu zatrudnienia.

3. Dane obrazujące problem: 2021, 2022, 2023

Wśród powodów przyznawania pomocy przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach, w latach 2021 - 2023 długotrwała lub ciężka choroba znalazła się na pierwszym miejscu. W ramach pomocy społecznej, osoby chore mogą ubiegać się o przyznanie świadczeń pomocowych, usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Tab.1. Liczba rodzin i osób w rodzinach, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

Wskaźnik	Lata		
	2021	2022	2023
Liczba rodzin	5 393	3 783	5 499
Liczba osób w rodzinach, którym przyznano pomoc	7 192	4 891	7 115

Źródło: MRPiPS-03 Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2021-2023.

Jak wynika z powyższych danych w 2022 roku zmalała liczba rodzin z osobami chorymi oraz osób przebywających w tych rodzinach, jednak w 2023 r. liczba ta ponownie wzrosła.

Jest to nadal najistotniejsza przyczyna udzielania w 2023 roku świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

Usługi opiekuńcze to jedna z form pomocy udzielanej w ramach systemu wsparcia socjalnego. Mogą z niej skorzystać również osoby długotrwale i ciężko chore jeśli potrzebują na co dzień pomocy innych osób, a nie mogą jej uzyskać od osób, które wspólnie z nią mieszkają (np. równie chory współmałżonek) i innych członków rodziny, tzw. wstępnych i zstępnych, czyli dzieci, wnuków, siostr, braci, dalszej rodziny.

Usługi opiekuńcze dzielą się na 3 rodzaje:

- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w 4 obszarach:

1. Zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych podopiecznego,
2. Opieka higieniczna nad podopiecznym i jego otoczeniem,
3. Zabiegi pielęgnacyjne zalecone przez lekarza,
4. Zapewnienie, w miarę możliwości, kontaktów podopiecznego z otoczeniem.

Tab.2. Liczba osób którym przyznano usługi opiekuńcze oraz liczba przyznanych świadczeń

Wskaźnik	Lata	2021	2022	2023
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia		1 307	955	1 106
Liczba świadczeń		857 172	658 001	831 296

Źródło: MRPiPS-03 Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2021-2023.

Powyższe dane dotyczą ogólnej liczby osób uprawnionych, które otrzymały w danym roku decyzję o uzyskaniu prawa do świadczenia. W 2021 roku było to 1 307 osób i 857 172 świadczeń, w 2022 roku 955 osób i 658 001 świadczeń oraz 1 106 osób w 2023 roku i 831 296 świadczeń.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dostosowane są do szczególnych potrzeb wynikających z typu schorzenia. Usługi te świadczone są przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym, np. pielęgniarkę, rehabilitanta, logopedę – MOPR wykupuje

te usługi. O wsparcie w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych mogą ubiegać się między innymi osoby, niesamodzielne, niezaradne z powodu różnych zaburzeń (innych niż psychiczne). Warunkiem uzyskania takiej pomocy jest fakt, że osoby te wymagają indywidualnego wsparcia, ponieważ w wyniku pogłębiającej się choroby nie są w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych.

Tab.3. Liczba osób i liczba przyznanych usług opiekuńczych specjalistycznych

Wskaźnik	Lata		
	2021	2022	2023
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	118	60	59
Liczba świadczeń	30 266	22 346	24 295

Źródło: MRPiPS-03 Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2021-2023.

Powyższe dane dotyczą ogólnej liczby osób uprawnionych, które otrzymały w danym roku decyzję o uzyskaniu prawa do świadczenia w postaci usług opiekuńczych specjalistycznych. W 2023 roku było 59 osób i 24 295 wniosków, w 2022 roku 60 osób i 22 346 wniosków oraz 2021 roku 118 osób i 30 266 wniosków. Powyższe dane ilustrują spadek zarówno osób uzyskujących świadczenie jak i liczbę wypłaconych świadczeń.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczą: pedagog, terapeuta i pracownik socjalny. Ponadto usługi te świadczone są również przez osoby z kwalifikacjami do zawodu m.in. psychologa, pedagoga, logopedy, pracownika socjalnego, terapeuty zajęciowego lub innej profesji dającej wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć tego rodzaju usługi.

W zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi mieszczą się usługi specjalistyczne (wymienione powyżej) oraz usługi dodatkowe, a mianowicie:

- Pomoc mieszkaniowa dla podopiecznego,
- Zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi lub niepełnosprawnością intelektualną dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, jeśli nie mają takiego dostępu zapewnionego.

Tab.4. Liczba osób i liczba przyznanych specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Wskaźnik	Lata	2021	2022	2023
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia		455	565	1 485
Liczba świadczeń		162 043	115 568	372 461

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach za lata 2021-2023.

Powyższe dane dotyczą ogólnej liczby osób z zaburzeniami psychicznymi, które otrzymały specjalistyczne usługi. W 2021 roku było to 455 osób i 162 043 świadczeń, w 2022 roku 565 osób i 115 568 świadczeń oraz w 2023 roku 1 485 osób i 372 461 świadczeń. Od 2021 roku do 2023 widoczny jest wzrost zarówno osób, którym przyznano świadczenie jak i liczby świadczeń.

4. Jakie są przyczyny problemu?

- starzejące się społeczeństwo,
- mniejsza dostępność leczenia specjalistycznego i długi czas oczekiwania na wizyty lekarskie,
- system ochrony zdrowia (przesunięcie opieki długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej w kierunku opieki domowej),
- kosztowne procedury medyczne,
- brak punktów pomocy/wsparcia dla członków rodzin osoby długotrwale i ciężko chorej.

5. Jakie są skutki problemu?

- marginalizacja w życiu społecznym (np. wiele spraw urzędowych załatwiane jest przez przedstawiciela ustawowego, pełnomocnika, kuratora lub opiekuna prawnego),
- narastająca frustracja wynikająca z ograniczeń w życiu społecznym,
- trudniejsza sytuacja materialna (koszty związane z leczeniem i rehabilitacją),
- długotrwała i ciężka choroba może być przyczyną powstania niepełnosprawności.

6. Instytucje działające w celu rozwiązania problemu

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach, u. Studzienna 2:

- Dział Usług, ul. Studzienna 2,
- Dział Adaptacji Osób Niepełnosprawnych, ul. Studzienna 2,

- Zespół Oparcia Społecznego, ul. Bukowa 18,
- Ośrodek Wsparcia Dziennego dla Osób Chorych na Alzheimer, al. Legionów 5,
- Filia Ośrodka Wsparcia Dziennego dla Osób Chorych na Alzheimer, ul. Nowaka -Jeziorańskiego 53,
- Zespół Leczenia Środowiskowego, ul. Wiosenna 1a.
- Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi:
 - ul. Paderewskiego 37/39B,
 - ul. Ściegiennego 142,
 - ul. Żeromskiego 4/6,
 - ul. Kozia 10/4,
 - ul. Nowaka-Jeziorańskiego 53.
- Mieszkania chronione wspierane dla osób starszych i niepełnosprawnych:
 - ul. Kazimierza Wielkiego 35a,
 - ul. Kazimierza Wielkiego 35b,
 - ul. Leszczyńska 37,
 - ul. Jagiellońska 76.

Kluby Seniora:

- Klub „Senior+”, ul. Krzemionkowa 1,
- Klub „Senior+”, ul. Warszawska 151,
- Klub Seniora, al. Legionów 5,
- Klub Seniora, ul. Hoża 39, (od 1 lutego 2022 r. klub prowadzony przez organizację pozarządową),
- Klub Seniora, ul. Konopnickiej 5,
- Klub Seniora, ul. Marszałkowska 12 (filia Klubu Seniora, ul. Konopnickiej 5),
- Klub Seniora, ul. Naruszewicza 23,
- Klub Seniora, ul. Nowaka–Jeziorańskiego 75 (od 1 lutego 2022 r. klub prowadzony przez organizację pozarządową),
- Klub Seniora, ul. św. St. Kostki 4a,
- Klub Seniora, ul. Tujowa 2,
- Klub Seniora, ul. Urzędnicza 3 (od 1 stycznia 2023 r. klub prowadzony przez organizację pozarządową),

- Klub Seniora, ul. Żeromskiego 44 (od 1 stycznia 2023 r. klub prowadzony przez organizację pozarządową),

Domy Pomocy Społecznej:

- DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych im. Jana Pawła II, ul. Jagiellońska 76,
- DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych im. prof. A. Kępińskiego, ul. Jagiellońska 76,
- DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych im. F. Malskiej, ul. Tarnowska 10,
- DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych im. Jana i Marysieńki Sobieskich, ul. Króla Jana III Sobieskiego 30,
- DPS dla kobiet przewlekle psychicznie chorych im. Św. Brata Alberta, ul. Żeromskiego 4/6,
- DPS Polskiego Związku Niewidomych, ul. Złota 7.

Rodzinne domy pomocy (RDP):

- RDP, ul. Kolonia 9,
- RDP, ul. Krakowska 243,
- RDP, ul. Kolonia 11.

Środowiskowe Domy Samopomocy:

- Środowiskowy Dom Samopomocy typu A, ul. Miodowa 7,
- Środowiskowy Dom Samopomocy Typu B, ul. Okrzei 8,
- Środowiskowy Dom Samopomocy Typu B, ul. Kołłątaja 4,
- Środowiskowy Dom Samopomocy typu B, ul. Orzeszkowej 53,
- Środowiskowy Dom Samopomocy typu C, ul. Krzemionkowa 1.

Hospicja:

- Hospicja stacjonarne:
 - Hospicjum stacjonarne im. św. Matki Teresy z Kalkuty, ul. Mieszka I 48C,
 - Hospicjum stacjonarne przy Szpitalu Kieleckim św. Aleksandra, ul. Kościuszki 25.
- Hospicja domowe:
 - Hospicjum domowe im. św. Matki Teresy z Kalkuty, ul. Mieszka I 48C,
 - Hospicjum domowe dla dzieci i dorosłych im. Św. Franciszka z Asyżu, ul. Jaworskiego 22/6,
 - Hospicjum domowe Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej GOMED, ul. Al. IX Wieków Kielc 8/28,

- Hospicjum domowe przy Klinice Medycyny Paliatywnej w Świętokrzyskim Centrum Onkologii, ul. Artwińskiego 3.

Zakłady Opiekuńczo-Lecznicze w Kielcach:

- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla kobiet, ul. Wesoła 45,
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, ul. Mieszka I 48c,
- Zakład Pielęgnacyjno–Opiekuńczy w Kielcach, ul. Króla Jana III Sobieskiego 30.

Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym i osobom w podeszłym wieku:

- Pensjonat Opiekuńczo-Rehabilitacyjny *Nasz Dom*, ul. Tobrucka 19,
- Centrum Opieki Długoterminowej w Kielcach, ul. Ściegiennego 229.

7. Analiza SWOT

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc świadczona w jednostkach organizacyjnych MOPR • Działalność Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności • Rozwinięta infrastruktura ośrodków specjalistycznych dla osób przewlekle chorych • Prowadzone przez gminę programy profilaktyki zdrowotnej • Rozwój sieci wsparcia dla rodzin z osobami z zaburzeniami psychicznymi • Działalność organizacji pozarządowych działających na rzecz osób chorych • Działalność Kieleckiej Rady Seniorów • Istniejące zakłady pracy chronionej 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnące zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, w tym związane ze starzeniem się • Niewystarczająca liczba lekarzy specjalistów • Długi czas oczekiwania na wizytę u lekarza specjalisty • Wysokie koszty leczenia specjalistycznego • Niewystarczające zasoby kadrowe ochrony zdrowia (pielęgniarki) oraz łóżkowe (np. opieka długoterminowa, geriatry) • Niezadawalający stan techniczny infrastruktury części podmiotów leczniczych w zakresie budynków oraz aparatury i sprzętu medycznego • Zła jakość powietrza i jego wpływ na zdrowie

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie wydziału lekarskiego na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego • Usprawnienie systemu rejestracji do lekarzy specjalistów • Szybki dostęp do informacji dotyczącej m.in. infrastruktury zdrowotnej dzięki informatyzacji • Rozwój e-usług (zakupy, poradnictwo) 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrastająca liczba osób długotrwale i ciężko chorych w związku ze starzeniem się społeczeństwa • Trudna sytuacja finansowa osób chorych i ich rodzin • Marginalizacja problemów osób z zaburzeniami psychicznymi • Niska świadomość osób chorych o przysługujących im uprawnieniach • Brak programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego • Mała liczba kampanii kształtujących pozytywne postawy wobec osób z zaburzeniami psychicznymi

8. Rekomendacje

Kontynuowanie działań w zakresie:

- realizowanie kampanii społecznych i działań profilaktycznych na rzecz zdrowia psychicznego,
- szkolenia kadry pomocy społecznej do pracy z osobami chorymi oraz ich rodzinami i opiekunami,
- rozwijanie infrastruktury pomocy instytucjonalnej działającej na rzecz osób długotrwale i ciężko chorych,
- rozwijanie wolontariatu na rzecz osób długotrwale lub ciężko chorych,
- upowszechnianie informacji o możliwości skorzystania przez osoby długotrwale lub ciężko chore oraz ich rodziny z poradnictwa psychologicznego, prawnego i rodzinnego.

II. Diagnoza potrzeb w zakresie pomocy społecznej – Niepełnosprawność

1. Na czym polega problem?

Osoby niepełnosprawne doświadczają złożonych problemów w wielu ważnych obszarach codziennego funkcjonowania, m.in. w edukacji, pracy zawodowej, w komunikowaniu się oraz dostępie do usług rehabilitacyjnych. Osoby te napotykają szereg barier (np. architektoniczne, komunikacyjne, techniczne), których skutkiem jest wycofanie się z różnych form aktywności. Choć powyższe utrudnienia są systematycznie usuwane, to jednak analizowana grupa osób najbardziej doświadcza marginalizacji i stygmatyzacja dotyczy także ich opiekunów, dlatego bardzo pożądane są różne formy wsparcia dla obu tych grup. Doświadczenie marginalizacji przez osoby niepełnosprawne potęguje sytuacja materialna, poczucie bezsilności i krzywdzące stereotypy.

Różnorodność problemów zdrowotnych powoduje konieczność dostosowania pomocy do indywidualnych potrzeb osoby.

2. Kogo dotyczy?

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, osoba niepełnosprawna to osoba, której stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej¹.

Zapisy ustawy dotyczą osób, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem wydanym przez organ do tego uprawniony, czyli osoby niepełnosprawnej prawnie. Funkcjonujący w Polsce system orzekania o niepełnosprawności jest dwuinstancyjny. Rozróżniane są dwa rodzaje orzecznictwa, funkcjonujące na podstawie odrębnych aktów prawnych i realizowane przez odrębne instytucje:

1. Orzekanie o niezdolności do pracy dla celów rentowych – prowadzone jest przez lekarza orzecznika i komisje lekarskie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), lekarza rzeczoznawcę i komisje lekarskie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) oraz komisje lekarskie podległe Ministerstwu Obrony Narodowej i Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji.

¹Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Lekarz orzecznik wydaje orzeczenie o niezdolności do pracy. Oznacza to, że odpowiednio do stanu zdrowia, sprawności organizmu, wieku, zawodu, wykonywanej pracy, możliwości dalszego wykonywania pracy zarobkowej, a także możliwości przywrócenia zdolności do pracy przez leczenie, rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe, kwalifikuje osobę jako:

- całkowicie niezdolną do pracy oraz samodzielnej egzystencji,
- całkowicie niezdolną do pracy,
- częściowo niezdolną do pracy.

Samo orzeczenie o niezdolności do pracy nie jest równoznaczne z prawem do renty.

Prawo do renty ma osoba, która spełni łącznie następujące warunki:

- jest niezdolna do pracy,
- ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy,
- niezdolność do pracy powstała w określonych ustawą okresach składkowych (okres zatrudnienia, okres ubezpieczenia) i nieskładkowych (np. w okresie pobierania zasiłku chorobowego lub opiekuńczego) albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

2. Orzecznictwo dla celów pozarentowych – do orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności powołane są na terenie Kielc: Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności jako organ I instancji oraz Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności działający jako II instancja–odwoławcza.

Orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności jest orzecznictwem dla celów pozarentowych, w celu korzystania z ulg i uprawnień. W przypadku osób zameldowanych na podstawie odrębnych przepisów na terenie gminy Kielce lub na jej terenie przebywających, właściwym miejscowo, w celu uzyskania orzeczenia jest Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, funkcjonujący w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach.

Osoba może mieć orzeczoną:

- znaczny stopień niepełnosprawności – zalicza się do niego osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy tylko w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

- umiarkowany stopień niepełnosprawności – zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;
- lekki stopień niepełnosprawności – zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu ze zdolnością, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne².

Osoby, które nie ukończyły 16. roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku³.

3. Dane obrazujące problem: 2021, 2022, 2023

Orzecznictwo pozarentowe na terenie miasta prowadzi Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Tab. 5. Dane Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności za lata 2021–2023

Wskaźnik	Lata		
	2021	2022	2023
Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności	6 339	7 259	7 460
Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności	614	738	690
Liczba wydanych <i>Legitymacji Osoby Niepełnosprawnej</i>	3 280	3 690	4 516
Liczba wydanych <i>Legitymacji Osoby Niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16. roku życia</i>	264	370	356
Liczba wydanych kart parkingowych	1 660	1 937	2 244

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach za lata 2021-2023.

²Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

W 2023 roku Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydał 7 460 orzeczeń o stopnia niepełnosprawności, czyli więcej o 1 121 od roku 2021 oraz 690 orzeczeń o niepełnosprawności, czyli więcej o 76 od 2021 roku.

Tab. 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPR

Wskaźnik	Lata		
	2021	2022	2023
Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPR	7 071	6 303	6 687
Liczba rodzin, u których dominuje problem niepełnosprawności	4 647	2 909	4 689

Źródło: MRPiPS-03 Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2021-2023.

Jedną z przyczyn korzystania z systemu pomocy społecznej był problem niepełnosprawności występujący u co najmniej jednego członka rodziny. Liczba środowisk, u których dominuje problem niepełnosprawności w 2023 roku wynosiła 4 689, czyli 70,1% ogółu rodzin korzystających z pomocy MOPR, w 2022 roku było to 2 909, czyli 46,2%, a w 2021 roku 4 647, czyli 65,7%. Należy zauważyć, że liczba rodzin, u których dominuje problem niepełnosprawności wzrosła w 2023 roku przy równie wysokiej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Tab. 7. Środki finansowe przeznaczone na rehabilitację społeczno-zawodową osób niepełnosprawnych

Wskaźnik	Lata		
	2021	2022	2023
Kwota środków przeznaczonych na działania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej	5 634 456	6 063 260	7 703 806,59
Kwota środków wykorzystanych na działania z zakresu rehabilitacji zawodowej	977 884	1 054 185	1 163 979,41
Kwota środków wykorzystanych na działania z zakresu rehabilitacji społecznej	4 656 572	5 009 075	6 539 827,18

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach za lata 2021-2023.

W 2023 roku w stosunku do lat poprzednich wzrosła kwota środków finansowych przeznaczonych na rehabilitację społeczno-zawodową osób niepełnosprawnych o 27,1% w stosunku do 2022 roku i o 36,7% w stosunku do 2021 roku.

Kwoty przeznaczone na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej pozwoliły na realizację wszystkich potrzeb. Natomiast kwoty przeznaczone na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej nie pokryły wszystkich zgłoszonych potrzeb. Bez rozpatrzenia

pozostawały wnioski z zakresu: zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, turnusów rehabilitacyjnych oraz likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.

Tab. 8. Liczba osób, które skorzystały ze świadczeń z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Wskaźnik	Lata		
	2021	2022	2023
Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej			
Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych	698	478	825
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się	187	124	160
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki	1 280	891	1 047
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	1 017	1 002	1 209
Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej			
Dokonywanie zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	8	6	8
Przyznawanie jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	13	14	14
Finansowanie kosztów szkoleń i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych	3	2	4
Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu / staże, przygotowanie zawodowe, prace interwencyjne	9	23	13

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach za lata 2021-2023.

Z działań z zakresu rehabilitacji społecznej w 2023 roku najwięcej osób skorzystało z dofinansowania do zapotrzebowania w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Z takiej formy pomocy w 2023 roku skorzystało 1 209 osób, a w 2022 roku 1 002 osób. Z kolei z dofinansowania do sportu, kultury, rekreacji i turystyki – w 2023 roku skorzystało 1 047 osób, czyli o 156 osób więcej niż w 2022 roku i o 233 osób mniej niż w 2021 roku.

Z zakresu rehabilitacji zawodowej najczęściej korzystano ze środków przeznaczonych na przyznawanie jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej oraz na zwrot wydatków na instrumenty

i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu / staże, przygotowanie zawodowe, prace interwencyjne.

Osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana w Miejskim Urzędzie Pracy jako:

- bezrobotny, który posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniony m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego;
- poszukujący pracy, który oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniony m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego⁴.

Tab. 9. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych Miejskim Urzędzie Pracy w Kielcach

Wskaźnik	Lata		
	2021	2022	2023
Liczba osób zarejestrowanych w MUP	5 486	4 480	4 464
Liczba rodzin u których dominuje problem niepełnosprawności	604	579	591

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS-01 MUP za lata 2021-2023.

Osoba z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności, która jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, posiadająca status bezrobotnego może skorzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osoby bezrobotnej. Osoby te znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W 2021 roku było zarejestrowanych 604 osób niepełnosprawnych, co stanowiło 11% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, w 2022 roku było ich 579 (12,9%), a w 2023 roku 591 (13,2%).

4. Jakie są przyczyny problemu?

- niewystarczające wsparcie ze strony państwa dotyczące rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych,
- niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych,
- nieskuteczne doradztwo zawodowe na poziomie edukacji szkolnej, jak i pracy z osobami dorosłymi (brak punktów doradczych wyspecjalizowanych w pracy z osobami niepełnosprawnymi),
- stereotypowy obraz pracownika z niepełnosprawnością,
- niska świadomość pracodawców dotycząca ulg wynikających z zatrudnienia osoby niepełnosprawnej,

⁴<https://mupkielce.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnosprawnych> data dostępu 19.03.2024 r.

- niedostateczne dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- utrudnienia w załatwieniu spraw urzędowych z powodu braku wyspecjalizowanych pracowników np.: tłumacza języka migowego.

5. Jakie są skutki problemu?

- marginalizacja w życiu społecznym (np. wiele spraw urzędowych załatwiane jest przez przedstawiciela ustawowego, pełnomocnika, kuratora lub opiekuna prawnego),
- osoby niepełnosprawne posiadają wykształcenie niezgodne ze swoimi predyspozycjami i umiejętnościami,
- trudniejsza sytuacja materialna niepełnosprawnych (m.in. brak pracy, koszty związane z leczeniem i rehabilitacją),
- narastająca frustracja wynikająca z ograniczeń w życiu społecznym,
- roszczeniowe podejście do życia,
- brak punktów pomocy/wsparcia dla członków rodzin osoby niepełnosprawnej.

6. Instytucje działające w celu rozwiązania problemu

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach:

- Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, ul. Zamenhofa 4,
- Dział Adaptacji Osób Niepełnosprawnych, ul. Studzienna 2,
- Ośrodek Wsparcia dla Osób z Chorobą Alzheimera, al. Legionów 5,
- Filia Ośrodka Wsparcia dla Osób z Chorobą Alzheimera, ul. Nowaka-Jeziorańskiego 53,
- Zespół ds. Oparcia Społecznego, ul. Bukowa 18,
- Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi:
 - ul. Paderewskiego 37/39B,
 - ul. Żeromskiego 4/6,
 - ul. Ściegiennego 142,
 - ul. Kozia 10/4,
 - ul. Nowaka-Jeziorańskiego 53,
- Mieszkania chronione – wspierane dla osób starszych i niepełnosprawnych:
 - ul. Kazimierza Wielkiego 35a,
 - ul. Kazimierza Wielkiego 35b,
 - ul. Leszczyńska 37,
 - ul. Jagiellońska 76.

Środowiskowe Domy Samopomocy:

- Środowiskowy Dom Samopomocy typu A ,ul. Miodowa 7,
- Środowiskowy Dom Samopomocy typu B, ul. Okrzei 8,
- Środowiskowy Dom Samopomocy typu B, ul. Kołłątaja 4,
- Środowiskowy Dom Samopomocy typu B, ul. Orzeszkowej 53,
- Środowiskowy Dom Samopomocy typu C, ul. Krzemionkowa 1.

Warsztat Terapii Zajęciowej:

- ul. Krzemionkowa 1,
- ul. Słoneczna 3.

Lokale aktywizujące dla osób niepełnosprawnych, w szczególności dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, ul. Nowowiejska 14.

Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Kielcach, ul. Chęcińska 23:

- Ośrodek Wczesnej Interwencji, os. Na Stoku 42a,
- Ośrodek Rehabilitacyjno -Edukacyjno-Wychowawczy, ul. Chęcińska 23,
- Ośrodek Rehabilitacji Diennej Dzieci i Młodzieży, ul. Chęcińska 23,
- Klub Terapeutyczno–Integracyjny, ul. Chęcińska 23,
- Mieszkanie treningowe, ul. Sandomierska 126.

Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział Kielce, ul. Mieszka I 79:

- Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Terapeutyczno-Wychowawczy, ul. Krakowska 360,
- Niepubliczne Przedszkole Specjalne dla Dzieci z Autyzmem Słowicza Ferajna, ul. Krakowska 360,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z Autyzmem, ul. Mieszka I 79,
- NZOZ Poradnia dla osób z Autyzmem, ul. Mieszka I 79.

Świętokrzyski Zespół Regionalny Koalicji na rzecz Zdrowia Psychicznego, ul. Nowaka-Jeziorańskiego 75.

Kielecki Dom pod Fontanną (KDpF), ul. Nowaka – Jeziorańskiego 75.

7. Analiza SWOT

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Wykwalifikowana kadra pomocy społecznej • Rozwiązania prawne regulujące wsparcie i ulgi dla osób niepełnosprawnych (m.in. wsparcie rodzin epełnosprawnymi dziećmi Za życiem, Ustawa o szczególnych rozwiązaniach wspierających osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności) • Rozwinięta infrastruktura ośrodków specjalistycznych dla dorosłych (środowiskowe domy samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej) • Działalność Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności i ZUS • Istniejące zakłady pracy chronionej • Powstanie miejsc opieki żłobkowej dostosowanych dla potrzeb dzieci niepełnosprawnych • Działalność klubów i stowarzyszeń sportowych zrzeszających niepełnosprawnych sportowców • Działalność organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych • Prowadzone przez gminę programy profilaktyki zdrowotnej • Rozwój sieci wsparcia dla rodzin osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Mała liczba zakładów pracy chronionej, zakładów aktywności zawodowej • Niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych i mała aktywność zawodowa tych osób • Długie oczekiwanie na usługi rehabilitacyjne świadczone w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia • Roszczeniowa postawa osób niepełnosprawnych • Małe zainteresowanie pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych • Brak bezpłatnych szkoleń dla osób opiekujących się swoimi ciężko chorymi bliskimi w domach.
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie finansowe PFRON oraz Funduszu Pracy MUP dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne • Prowadzenie skutecznej, odpowiadającej na potrzeby osób starszych polityki senioralnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Trudna sytuacja finansowa osób niepełnosprawnych • Wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych w wieku poprodukcyjnym w związku ze starzeniem się społeczeństwa • Niezaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych ze środków PFRON • Marginalizacja problemów osób niepełnosprawnych intelektualnie i z zaburzeniami psychicznymi • Niski poziom rozwoju społeczno-gospodarczego • Niska świadomość osób niepełnosprawnych o przysługujących im uprawnieniach • Mała liczba kampanii kształtujących pozytywne postawy wobec osób niepełnosprawnych
--	---

8. Rekomendacje

a) kontynuowanie działań w zakresie:

- poprawy warunków mieszkaniowych osób niepełnosprawnych poprzez dofinansowanie likwidacji barier technicznych i architektonicznych
- świadczenia usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych.
- ułatwiania udziału osobom niepełnosprawnym w życiu społecznym poprzez dofinansowanie zakupu przedmiotów ortopedycznych, sprzętu rehabilitacyjnego i uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- prowadzenia poradnictwa psychologicznego, prawnego i rodzinnego dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin,
- zwiększania ilości miejsc postojowych dla osób niepełnosprawnych w okolicach instytucji użyteczności publicznej, w szczególności placówek ochrony zdrowia,

- wspierania przedsięwzięć przygotowujących niepełnosprawną młodzież do samodzielności,
 - rozwijania infrastruktury pomocy instytucjonalnej działającej na rzecz osób z niepełnosprawnością, np. obiekty sportowe, miejsca wypoczynku.
- b) prowadzenie kampanii społecznych mających na celu kształtowanie pozytywnych postaw wobec osób niepełnosprawnych.

III. Diagnoza potrzeb w zakresie pomocy społecznej – Bezrobocie

1. Na czym polega problem?

Z danych Miejskiego Urzędu Pracy w Kielcach (MUP) wynikało, że bezrobocie w pewnej mierze ma charakter sezonowy i wiąże się z cyklicznością pracy w wielu sektorach gospodarki. Wciąż ponad połowę zarejestrowanych stanowiły osoby długotrwale bezrobotne⁵. Rozpoczęty jeszcze w roku 2021 dynamiczny proces odbudowy gospodarki po okresie pandemii przyniósł na początku roku 2022 poprawę rynku pracy i stwarzał szanse na dalszy szybki wzrost gospodarczy. Wraz z rozpoczęciem inwazji Rosji na Ukrainę pojawiły się nowe, niewystępujące wcześniej czynniki niepewności o ogromnej sile oddziaływania na wszystkie procesy społeczno-gospodarcze. W kolejnych kwartałach roku 2022 sytuacja na rynku pracy nie uległa destabilizacji, pozytywne tendencje w zakresie poziomu bezrobocia w skali roku zostały podtrzymane, ale wyraźnie spadało tempo korzystnych zmian. Coraz bardziej odczuwalna dla pracodawców była rosnąca presja na wzrost płac, która w połączeniu z inflacją i wzrostem cen nośników energii zmuszała część przedsiębiorców do redukcji poziomu zatrudnienia. Skala zwolnień grupowych ze względów ekonomicznych nie przybrała jednak rozmiarów zagrażających znacząco kondycji regionalnego rynku pracy. Silny wpływ procesów demograficznych kształtujących dostępność produktywnych zasobów pracy oraz determinacja pracodawców w utrzymaniu stanu zatrudnienia sprawia, że rynek pracy będzie najprawdopodobniej ostatnim obszarem gospodarki, który wyraźnie odczuje skutki kryzysu gospodarczego wywołanego wojną w Ukrainie.⁶

2. Kogo dotyczy?

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, za osobę bezrobotną uważa się osobę w wieku aktywności zawodowej, niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu

⁵ <https://mupkielce.praca.gov.pl/bilans-zarejestrowanych-osob-bezrobotnych>, data dostępu: 19.03.2024 r.

⁶ <https://wupkielce.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analazy/badania-i-analazy-rynku-pracy>, data dostępu: 19.03.2024 r.

programu nauczania tej szkoły lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej⁷.

3. Dane obrazujące problem: 2021, 2022, 2023

Stopa bezrobocia w Kielcach na koniec grudnia 2023 roku wynosiła 4,6%, co oznacza spadek w stosunku do 2021 roku o 0,6%. Stopa bezrobocia w Kielcach była niższa od wysokości ogólnopolskiej stopy bezrobocia oraz Województwa Świętokrzyskiego, która wynosiła pod koniec grudnia 2023 roku odpowiednio 5,1% i 7,8%⁸.

Tab. 10. Liczba osób bezrobotnych w Kielcach⁹

Wskaźnik	Lata	2021	2022	2023
Liczba osób zarejestrowanych		5 486 (2 495 kobiety)	4 480 (2 101 kobiet)	4 464 (2 065 kobiet)
- w tym z prawem do zasiłku		610 (322 kobiety)	546 (299 kobiety)	541 (268 kobiety)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Meldunki MUP za lata 2021-2023.

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w MUP systematycznie spadała. Na koniec 2023 roku było 4 464 osób, analogicznie w 2021 roku było 5 486, czyli mniej o 1 022 osób. Najliczniejszą grupę osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, osoby po 50. roku życia i osoby do 30. roku życia.

Tab. 11. Liczba osób zarejestrowanych w Miejskim Urzędzie Pracy będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Kielcach

Wskaźnik	Lata	2021	2022	2023
Długotrwale bezrobotni		3 213 (1 475 kobiet)	2 366 (1 074 kobiet)	2 257 (1041 kobiet)
Osoby powyżej 50. roku życia		1 642 (502 kobiety)	1 381 (466 kobiet)	1 300 (416 kobiet)
Osoby do 30. roku życia		843 (477 kobiety)	676 (363 kobiet)	767 (406 kobiet)

⁷ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

⁸ <https://mupkielce.praca.gov.pl/stopa-bezrobocia>, data dostępu: 19.03.2024

⁹ Tamże

Osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia	830 (708 kobiet)	645 (562 kobiet)	623 (529 kobiety)
Osoby niepełnosprawne	604 (226 kobiet)	579 (238 kobiet)	591 (246 kobiet)
Osoby w wieku do 25. roku życia	292 (150 kobiet)	270 (142 kobiet)	312 (152 kobiet)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS-01 MUP za lata 2021-2023.

Osoby długotrwale bezrobotne miały trudności z odnalezieniem się na rynku pracy. Wynikało to m.in. z długiego pozostawania bez zatrudnienia, bierności, niskich kwalifikacji lub uprawnień. Liczba osób w tej kategorii zarejestrowanych w MUP systematycznie spadała – w 2021 roku było ich 3 213, a w 2023 roku 2 257, czyli mniej o 956 osoby. W 2021 roku stanowili oni 58,6% wszystkich osób zarejestrowanych, a w 2023 roku 50,6%. Kolejną grupą bezrobotnych znajdującą się w trudnej sytuacji na rynku pracy były osoby po 50. roku życia oraz osoby do 30. roku życia. W 2023 roku osoby te stanowiły odpowiednio 29,1% i 17,2% wszystkich zarejestrowanych w MUP.

Tab. 12. Liczba osób zarejestrowanych w Miejskim Urzędzie Pracy według wieku

Wskaźnik	Lata	2021	2022	2023
18-24		292 (150 kobiet)	270 (142 kobiet)	312 (152 kobiety)
25-34		1 264 (745 kobiet)	961 (565 kobiet)	999 (585 kobiety)
35-44		1 560 (807 kobiet)	1 244 (662 kobiet)	1 250 (660 kobiety)
45-54		1 285 (517 kobiet)	1 134 (512 kobiety)	1 099 (469 kobiet)
55-59		645 (276 kobiet)	490 (216 kobiet)	455 (197 kobiet)
60≤		440 (0 kobiet)	381 (4 kobiety)	349 (2 kobiety)
Razem		5 486	4 480	4 464

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS-01 MUP za lata 2021-2023.

Na koniec 2023 roku najliczniejszą grupą bezrobotnych w MUP były osoby w wieku 35-44 oraz 45-54 lata, a ich udział w ogólnej licznie zarejestrowanych wynosił odpowiednio 28% i 24,6%. W grupie najmłodszych bezrobotnych w wieku 18–24 lata pracy poszukiwało 312 osób, tj. 6,9%. Udział bezrobotnych z pozostałych grup wiekowych wynosił: 25–34 lata – 22,3%, 55–59 lat – 10,2%, 60 lat i więcej – 7,8%. W porównaniu do 2021 roku zanotowano zmniejszenie udziału osób we wszystkich przedziałach wiekowych: 25–34 lata (20,9%),

35–44 lata (19,9%), 45–54 lata (14,5%), 55–59 lat (29,5%), oraz 60 lat i więcej (20,7%), oprócz grupy wiekowej 18–24 lata, w której nastąpił nieznaczny wzrost (6,8%).

Osoby bezrobotne z wyższym wykształceniem oraz policealnym i średnim zawodowym stanowiły najliczniejszą grupę zarejestrowanych – odpowiednio 31,2% i 23,7% w 2023 roku. Na podobnym poziomie utrzymywał się udział osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i poniżej – były to 17,2% oraz 16,2%. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym 11,4%. Liczba osób bezrobotnych utrzymywała się podobnie w porównaniu do lat poprzednich.

Tab. 13. Liczba osób zarejestrowanych w Miejskim Urzędzie Pracy według wykształcenia

Wskaźnik	Lata		
	2021	2022	2023
Wyższe	1 545	1 405	1 396
Policealne i średnie zawodowe	1 277	1 016	1 062
Średnie ogólnokształcące	661	518	512
Zasadnicze zawodowe	1 041	790	770
Gimnazjalne i poniżej	962	751	724
Razem	5 486	4 480	4 464

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS-01 MUP za lata 2021-2023.

Pod koniec 2023 roku liczba bezrobotnych bez stażu pracy wynosiła 486 osób, czyli 10,8% wszystkich zarejestrowanych w MUP. W odniesieniu do 2021 roku analizowana grupa zmniejszyła się o 111 osoby, a jej udział w strukturze bezrobotnych wynosił 2,5%. Wśród bezrobotnych poprzednio pracujących, najwięcej osób posiadało staż pracy (w 2023 r.): do 1 roku – 24,7%, od 1 do 5 lat – 23,3% oraz od 5 do 10 lat – 16,1%. Kolejne grupy, to bezrobotni legitymujący się stażem pracy od 10 do 20 lat – 14,5% oraz od 20 do 30 lat – 8,0%. Najmniej liczną grupą były osoby z najdłuższym stażem pracy 30 lat i więcej – 2,2%.

Tab. 14. Liczba osób zarejestrowanych w Miejskim Urzędzie Pracy według stażu pracy

Wskaźnik	Lata		
	2021	2022	2023
Do 1 roku	1 237	1 040	1 105
1-5	1 280	1 019	1 044
5-10	873	677	719
10-20	870	735	649
20-30	460	398	361
30≤	169	122	100
Bez stażu	597	489	486

Razem	5 486	4 480	4 464
-------	-------	-------	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS-01 MUP za lata 2021-2023.

Jedną z głównych przyczyn korzystania z systemu pomocy społecznej był problem bezrobocia występujący u co najmniej jednego członka rodziny. Liczba środowisk korzystających z pomocy z tego powodu w 2023 roku wynosiła 17,4% ogółu rodzin, a w 2021 roku było to 21,6%.

Tab. 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie

Wskaźnik	Lata		
	2021	2022	2023
Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPR	7 071	6 303	6 687
Liczba rodzin u których dominuje problem bezrobocia	1 525	1 320	1 163

Źródło: MRPiPS-03 Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2021-2023.

Osoby długotrwale bezrobotne mogły skorzystać z pomocy Klubu Integracji Społecznej MOPR (KIS). Wsparcie to polegało na udzielaniu informacji na temat aktualnych ofert pracy, doradztwie w zakresie dalszego kształcenia, pomocy w przygotowaniu lub redagowaniu dokumentów aplikacyjnych, informacji o aktualnych ofertach szkoleń, kursów lub przygotowaniu do rozmowy kwalifikacyjnej.

W 2023 roku z działań z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej skorzystało 271 osób bezrobotnych, 47 osób zostało zaktywizowanych zawodowo. Pracownicy Klubu Integracji Społecznej przeprowadzili 1 497 konsultacji indywidualnych oraz 793 konsultacji telefonicznych z uczestnikami klubu.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach współpracuje z Miejskim Urzędem Pracy w Kielcach w zakresie realizacji prac społecznie użytecznych. Do wykonywania prac społecznie użytecznych kierowane były osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej. Uczestnikom proponowano prace w konkretnej jednostce, po uwzględnieniu ich umiejętności, miejsca zamieszkania oraz potrzeb danej placówki. W 2023 roku prace społecznie użyteczne wykonywane były w 16 podmiotach na terenie gminy Kielce, w okresie od 1 marca do 31 października 2023 roku. Do przedmiotowych prac skierowano 78 osób, 52 osoby po skierowaniu rzetelnie je wykonywały, w tym 3 osoby zostały zaktywizowane zawodowo, 5 osób nie podjęło ww. prac, 10 osób bez uzasadnionej przyczyny przerwało wykonywanie PSU.

W 2019 roku MOPR rozpoczął realizację projektu *Planowanie i działanie – integracja społeczno–zawodowa społeczności Kielc*, którego celem jest aktywizacja społeczno–zawodowa zwiększająca szanse na zatrudnienie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Program swoją działalnością objął 210 osób.

Tab. 16. Liczba osób skierowanych do prac społecznie użytecznych

Wskaźnik	Lata		
	2021	2022	2023
Liczba osób skierowanych do prac społecznie użytecznych	55	74	78
Liczba osób, które podjęły się prac społecznie użytecznych	45	64	52
Liczba podmiotów w których realizowano prace społecznie użyteczne	19	19	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z Działalności MOPR za lata 2021-2023.

MOPR razem z MUP zajmował się organizowaniem prac społecznie użytecznych (PSU). Do wykonywania PSU kierowane były osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej. W 2023 roku do PSU skierowano 78 osób, z czego 52 osoby podjęły prace. W odniesieniu do 2022 roku liczba osób skierowanych do PSU zwiększyła się o 4 osoby, liczba osób, która podjęła pracę natomiast się zmniejszyła o 12 osób. Natomiast odnosząc się do danych za rok 2021 liczba osób skierowanych do PSU w 2023 roku zwiększyła się o 23 osoby w porównaniu do 2021 roku, liczba osób, która podjęła pracę również zwiększyła się o 7 osób.

4. Jakie są przyczyny problemu?

- niska aktywność zawodowa w grupie ludności w wieku produkcyjnym,
- niskie kwalifikacje, niska gotowość do podjęcia zmian wśród osób bezrobotnych – związane jest to z pracą na określonym stanowisku w jednym zakładzie pracy,
- nieadekwatny wybór ścieżki kształcenia i rozwoju zawodowego w stosunku do posiadanych predyspozycji i umiejętności,
- podejmowanie kształcenia w szkołach na kierunkach nieadekwatnych do zapotrzebowania na rynku pracy,
- mała liczba godzin doradztwa zawodowego w szkołach,
- przeciwwskazania zdrowotne, nabyte choroby, w tym zawodowe, uniemożliwiające podjęcie pracy w wykonywanym zawodzie,

- rozwój szarej strefy spowodowany m.in. niesatysfakcjonującym wynagrodzeniem, obawą przed utratą świadczeń, wysokim kosztem utrzymania pracownika,
- niska liczba dużych zakładów pracy,
- sezonowość pracy.

5. Jakie są skutki problemu?

- wysoki odsetek osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej,
- niewystarczające doświadczenie zawodowe u osób posiadających wysokie kwalifikacje i uprawnienia,
- nieodpowiednie kwalifikacje pracowników do zapotrzebowania na rynku pracy,
- rozwój szarej strefy,
- duża liczba bezrobotnych absolwentów uczelni wyższych,
- wpływ na pojawienie się dysfunkcji w życiu rodzinnym i społecznym.

6. Instytucje działające w celu rozwiązania problemu

Miejski Urząd Pracy, ul. Szymanowskiego 6.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach:

- Klub Integracji Społecznej, ul. Sienkiewicza 34,

Caritas Diecezji Kieleckiej:

- Klub Integracji Społecznej, ul. Wesoła 54,
- Centrum Integracji Społecznej, ul. Wesoła 54,
- Zakład Aktywności Zawodowej, ul. Wesoła 52a.

Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie:

- Centrum Integracji Społecznej, ul. Urzędnicza 3,
- Zakład Aktywności Zawodowej, ul. Mielczarskiego 45.

Fundacja Pestka:

- Klub Integracji Społecznej *Perspektywa*, ul. Targowa 18.

Świętokrzyski Klub Abstynenta *Raj*:

- Klub Integracji Społecznej, ul. Jagiellońska 42A.

Ochotnicze Hufce Pracy Świętokrzyska Wojewódzka Komenda, ul. Zagnańska 84.

Kielecki Park Technologiczny (KPT), ul. Olszewskiego 6.

Zakłady Pracy Chronionej:

- KARABELA-CK sp. z o.o. Hauke-Bosaka 9,
- KUMAN-ART AZ S.J. ul. Batalionów Chłopskich 61,
- MEBLODEX-BIS ul. Działkowa 27,
- MUSI Sp. z o.o. ul. Paderewskiego 14,
- ODZIEŻ ROBOCZA S.J. ul. Krakowska 25,
- ZDROWIE Zakład Kompleksowych Domowych Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ul. Karczówkowska 45,
- Grupa GT Ochrona Sp. z o.o. ul. Chałubińskiego 42,
- Zakład Produkcyjno-Handlowy Związku Niewidomych Sp. z o.o. „SZCZOT-TECH” ul. Hauke-Bosaka 7,
- STW SYSTEM Sp. z o.o. ul. Ściegiennego 252,
- PUP MAAG Krzysztof Buszko ul. Hauke Bosaka 1,
- Zakład Aktywności Zawodowej ul. Olszewskiego 21,
- Zakład Aktywności Zawodowej Caritas Diecezji Kieleckiej ul. Wesoła 52A,
- Zakład Aktywności Zawodowej *Manufaktura Pietraszki* – Fundacja Gramy z Tobą ul. Pietraszki 15,
- Zakład Aktywności Zawodowej Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie ul. Mielczarskiego 45.

7. Analiza SWOT

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• Dostęp do różnego rodzaju kursów zawodowych podnoszących kwalifikacje na otwartym rynku pracy• Oferty pracy dla wykwalifikowanych pracowników np. brukarz, spawacz• Wprowadzenie szkoleń połączonych ze stażem zawodowym• Sieć instytucji działających na rzecz osób bezrobotnych	<ul style="list-style-type: none">• Słabe dostosowanie oferty zatrudnienia do potrzeb rynku pracy• Oferty pracy oferujące nieadekwatne wynagrodzenia do wymaganego zakresu obowiązków• Słabe dopasowanie edukacji zawodowej do oczekiwań pracodawców

<ul style="list-style-type: none"> • Cykl Targów Pracy • Program wspierania przedsiębiorczości dla Miasta Kielce 	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w kursie dla korzyści poza merytorycznych, a nie dla zdobycia określonych umiejętności • Brak znajomości języków obcych wśród bezrobotnych • Słabe możliwości zatrudnienia absolwentów kierunków rozwojowych • Ograniczony dostęp do działań aktywizacyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych i osób starszych • Powielanie oferty pomocowej dla osób bezrobotnych przez różne instytucje • Niska aktywność zawodowa w grupie ludności w wieku produkcyjnym • Odpływ ludzi w wieku aktywności zawodowej do innych miast • Usługowy kierunek rozwoju Kielce • Mała liczba zakładów produkcyjnych • Niski poziom innowacyjności firm • Niska aktywność w przyciąganiu nowych inwestorów • Brak terenów inwestycyjnych • Brak elastyczności w przyznawaniu ulg w sytuacjach kryzysowych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Spadająca stopa bezrobocia • Sprzyjająca koniunktura gospodarcza • Współpraca międzynarodowa w sferze edukacji i rynku pracy¹⁰. 	<ul style="list-style-type: none"> • Starzejące się społeczeństwo • Odpływ dużych, dobrze prosperujących firm, dzięki którym dostępne były dobrze płatne miejsca pracy

¹⁰ Od stycznia 2017 roku Kielce reprezentują polskie miasta w partnerstwie Jobs and Skills In the Local Economy Agencji Miejskiej Unii Europejskiej. <https://ec.europa.eu/futurium/en/jobs-and-skills-in-the-local-economy> - dostęp: 20.03.2024 r. oraz <https://mupkielce.praca.gov.pl/be/rynek-pracy/aktualnosci>, data dostępu:20.03.2024 r.

<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie wykwalifikowanych doradców zawodowych do szkół • Dostosowanie systemu szkolnictwa do potrzeb rynku pracy (szkoły branżowe I i II stopnia) • Współpraca szkół z prywatnymi przedsiębiorcami (kierunki zamawiane, praktyki zawodowe) • Stworzenie przyjaznych warunków do tworzenia i prowadzenia działalności gospodarczej • Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych w celu generowania miejsc pracy • Wprowadzenie krajowych i europejskich ram kwalifikacji • Rządowa ulga „Bez pit dla młodych” – ulga w podatku dochodowym od os.fizycznych do 26 r.ż. • Określenie minimalnej stawki za godzinę pracy, która obowiązuje również przy umowie zlecenie • Zmiany w przepisach ustawy Prawo Zamówień Publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Przepisy utrudniające prowadzenie własnej działalności gospodarczej • Praca 4.0 – robotyzacja i automatyzacja produkcji i obsługi klienta oraz „uberyzacja” przemysłu • Wykluczenie cyfrowe części osób bezrobotnych
--	--

8. Rekomendacje

Rekomenduje się kontynuowanie działań w zakresie:

- wzmocnienia współpracy podmiotów działających na rzecz osób bezrobotnych (Miejski Urząd Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy).